

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 29.4.2010
COM(2010)187 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

PĒTNIECĪBAS PAMATPROGRAMMU ĪSTENOŠANAS VIENKĀRSOŠANA

SATURS

1.	Ievads	3
2.	Vienkāršošanas pasākumi jau ieviesti, tomēr	4
3.	Iespējas turpmākai noteikumu un procedūru vienkāršošanai.....	5
3.1.	1. grupa. Racionalizācijas priekšlikums un dotāciju pārvaldība atbilstīgi spēkā esošajiem noteikumiem.....	5
3.2.	2. grupa. Noteikumu koriģēšana atbilstīgi pašreizējai uz izdevumiem balstītajai sistēmai.....	7
3.3.	3. grupa. Pāreja uz finansējumu, kas pamatojas uz rezultātu sasniegšanu nevis izmaksām.....	9
4.	Pārskats par ES pētniecības un inovāciju finansējuma situāciju.....	11
5.	Turpmākā virzība	12
6.	Secinājums	13

1. IEVADS

Pētniecība un inovācija ir pamatelements Komisijas iniciatīvā "EIROPA 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei"¹. Pēc tam, kad Eiropadome pavasara sanāksmē apstiprināja stratēģijas galvenos elementus, patlaban tiek veikti konkrēti pasākumi, lai izstrādātu EUROPA 2020 galvenās iniciatīvas. "Eiropas Pētniecības un inovāciju plānā" un galvenajā iniciatīvā "Inovācijas Savienība" tiks noteiktas prioritātes un virzieni, lai uzlabotu pamatnosacījumus pētniecībai Eiropā un tās jaunrades un inovācijas spējas. Ņemot vērā sīvo konkurenci par zināšanām pasaules mērogā un to izmantošanu novatorisku izstrādājumu, procesu un pakalpojumu ieviešanai, kas rada darbavietas un veicina izaugsmi, šis jautājums apņēmīgāk nekā jebkad iepriekš jārisina partnerībā.

Lai sasniegtu 2020. gada stratēģijas mērķus, pamatojoties uz tās kopīgu īstenošanu, kā aicināja Eiropadome, reģionālajām, valstu un Eiropas publiskā finansējuma iniciatīvām pētniecības un inovācijas jomā jābūt pēc iespējas efektīvākām, lai veicinātu visaugstākā līmeņa pētniecību. Tālab maksimālas efektivitātes sasniegšanai šādām iniciatīvām Eiropas līmenī vajadzētu būt ļoti pievilcīgām un pieejamām labākajiem pasaules pētniekiem, Eiropas rūpniecībai un uzņēmējiem, universitātēm un citām pētniecībā un inovācijās ieinteresētajām personām.

Priekšnosacījumi pievilcībai un pieejamībai ir arī skaidri noteikti mērķi un instrumenti; dalībnieku vispārīga iepazīstināšana ar iniciatīvām un to īstenošanu; noteikumu un nosacījumu konsekventums un stabilitāte; un administratīvo procedūru un procesu (pieteikšanās, ziņošanas, revīziju) vienkāršums un ātrums.

Šajā paziņojumā ir izvērtēta situācija saistībā ar patlaban svarīgāko Eiropas publiskā finansējuma iniciatīvu pētniecības un tehnoloģiju attīstības jomā, proti, Septīto pamatprogrammu (*FP7*). Pēc diskusijām Padomē un Parlamentā, Eiropas Pētniecības padomes struktūru un mehānismu neatkarīgas pārskatīšanas² un nesenās sabiedriskās apspriedes ar ieinteresētajām personām³ vienkāršošanas jomā daudz kas jau ir paveikts un vēl tiek veikts. Tiek piedāvāti konkrēti, nekavējoties īstenojami pasākumi turpmākai vienkāršošanai atbilstīgi pašreizējam juridiskajam satvaram.

Tomēr ko un kā vēl varētu un vajadzētu darīt, ņemot vērā drīzumā īstenojamo galveno iniciatīvu "Inovācijas Savienība"? Šajā paziņojumā ir iekļauti arī iespējami radikālākas vienkāršošanas virzieni. Virzieni, kurus pēc tam varētu pārvērst konkrētās darbībās vai nu esošās pamatprogrammas satvarā, vai izmantojot jaunus tiesību aktu priekšlikumus. Tomēr, lai īstenotu dažus no šiem virzieniem, būtu vajadzīgs jauns politiskais līdzsvars attiecībā uz uzticēšanos un pārskatatbildību un tos, visticamāk, varētu paplašināt, ietverot citus Eiropas finansēšanas pasākumus pētniecības un inovācijas jomā, piemēram, Konkurētspējas un inovāciju programmu (*CIP*) un Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūtu (*EIT*). Šo virzienu

¹ COM(2010)2020, 3.3.2010.

² Neatkarīgu ekspertu grupas 2009. gada 23. jūlija ziņojums par Eiropas Pētniecības padomes struktūru un mehānismu pārskatīšanu un Komisijas paziņojums COM(2009) 552, 22.10.2009.

³ Apspriešanās par idejām, kā vienkāršot ES Pētniecības un tehnoloģiju attīstības programmas, 24.07.-30.09.2009., http://ec.europa.eu/research/consultations/fp-simplification/consultation_en.htm; apspriešanās par Finanšu regulas pārskatīšanu, 19.10.-18.12.2009. http://ec.europa.eu/budget/consultations/FRconsult2009_en.htm.

izklāstīšanas mērķis šajā posmā ir veicināt starpinstitucionālās debates saistībā ar gaidāmajiem galvenās iniciatīvas "Inovācijas Savienība" priekšlikumiem.

Vienkāršošana ir arī svarīgs mērķis gaidāmajā Komisijas priekšlikumā par Finanšu regulas pārskatīšanu reizi trijos gados. Komisijas nolūks ir izmantot šo izdevību, lai pārskatītu budžeta izpildes mehānismus un noteiktu finanšu noteikumus nākamajai finanšu shēmai. Tā kā Finanšu regula nosaka vispārējo sistēmu ES budžeta īstenošanai, tostarp izdevumus pētniecībai, tās sekmīga pārskatīšana ļaus turpināt vienkāršošanu pētniecības jomā, tostarp izmantojot sektorālos *RTD* tiesību aktus. Tāpēc vienkāršošana būs viens no galvenajiem elementiem, gatavojot nākamās pamatprogrammas pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai (*FP8*).

2. VIENKĀRŠOŠANAS PASĀKUMI JAU IEVIESTI, TOMĒR ...

Salīdzinot ar iepriekšējām pamatprogrammām, ar *FP7* ir ieviesta virkne plaši atzītu vienkāršošanu. Daži ir saistīti ar *FP7* juridisko pamatu⁴, citi pamatojas uz Komisijas nepārtrauktajiem centieniem uzlabot īstenošanas noteikumus un procesus. Šie panākumi *FP7* jo īpaši ir šādi:

- ievērojams *ex-ante* pārbažu skaita samazinājums un pārskatītie aizsargpasākumi finansiāli vājiem dalībniekiem, kas paredzēti, lai atvieglotu MVU dalību un augsto tehnoloģiju izmantošanas uzsākšanu. 80 % no *FP7* dalībniekiem ir atbrīvoti no finansiālo iespēju *ex-ante* pārbaudes,
- ievērojami samazināts apliecinājumu par finanšu pārskatiem skaits, kuri jāiesniedz līdz ar periodiskiem izmaksu pieprasījumiem. 75 % no *FP7* dalībniekiem ir atbrīvoti no šādu apliecinājumu iesniegšanas,
- unikāla reģistrēšanas mehānisma ieviešana, tādējādi novēršot atkārtotus vienas un tās pašas informācijas pieprasījumus,
- atkārtotiem dalībniekiem ieviesta iespēja grāmatvedības metodoloģijas *ex-ante* sertificēšanai (patlaban ar ierobežojošiem nosacījumiem),
- prasību racionalizēšana ziņošanai par projektiem,
- virzība uz optimizētu IT rīku izmantošanu ("*e-FP7*") kā līdzekli visas mijiedarbības racionalizēšanai,
- uzlaboti pakalpojumi un vadlīniju dokumenti pieteikumu iesniedzējiem.

Minētie konkrētie pasākumi jau ir palīdzējuši saīsināt laiku līdz dotāciju saņemšanai un samazināt administratīvās darbības projektu pārvaldībai. Tomēr informācija, kas saņemta apspriedēs ar ieinteresētajām personām, liecina, ka piekļuve programmām un priekšlikumu sagatavošana joprojām ir pārāk sarežģīta, jo īpaši jaunpienācējiem, ka administratīvais slogs projektu administrēšanai un grāmatvedībai tiek uzskatīts par pārmērīgu un ka laiks līdz dotāciju piešķiršanai un to izmaksai joprojām ir pārāk ilgs. Turklāt *ex-poste* revīzijās atklāto kļūdu daudzums, jo īpaši attiecībā uz personāla un netiešajam izmaksām, joprojām pārsniedz

⁴ OV L 412, 30.12.2006., 1. lpp.; OV L 391, 30.12.2006., 1. lpp.; OV L 400, 30.12.2006., 1. lpp.

Revīzijas palātas noteikto būtiskuma robežu. Arī šis fakts nozīmē, ka noteikumi jāturpina vienkāršot.

3. IESPĒJAS TURPMĀKAI NOTEIKUMU UN PROCEDŪRU VIENKĀRŠOŠANAI

Turpinājumā aprakstītās turpmākas vienkāršošanas iespējas ir iedalītas trīs galvenajās grupās. Pirmā grupa ir uzlabojumi un vienkāršošana, kuru Komisija īsteno atbilstīgi pašreizējai tiesiskajai un regulatīvajai sistēmai (īstermiņā). Otrā grupa ir grozījumi noteikumos, tomēr joprojām atbilstoši pašreizējam uz izmaksām balstītajam modelim. Trešā grupā tiek ieteikti plašāki grozījumi nolūkā pāriet uz finansējumu, kas pamatojas uz konkrētu rezultātu sasniegšanu, un izmantojot vienreizējus maksājumus.

Pirmajā grupā ir iekļauti tādi procesi un instrumenti praktiski uzlabojumi, kuru īstenošanu Komisija jau uzsākusi. Šie uzlabojumi ļaus vēl vairāk saīsināt laiku līdz dotāciju piešķiršanai un izmaksai.

Otrā grupa aptver esošo noteikumu izmaiņas, plašāk pieļaujot parasto grāmatvedības praksi (tostarp vidējās personāla izmaksas), mazinot īpašu nosacījumu dažādību, ieviešot noteikumu attiecībā uz MVU īpašniekiem–vadītājiem un izmainot dotāciju izraudzīšanās procesu. Šie varianti ne tikai paātrinātu procesus, bet palīdzētu samazināt kļūdu līmeni uz izmaksām balstītajā pieejā.

Trešajā grupā ir iekļauti varianti, kas bruģē ceļu turpmākiem plašākiem grozījumiem nākotnē, ieviešot uz rezultātiem balstītu pieeju, kas nozīmētu apjomīgus kontroles darbību pārkarojumus no finanšu jomas uz zinātniski tehnisko jomu. Šāda pieeja samazinātu administratīvo slogu grāmatvedībai un nepieciešamību veikt finanšu *ex-ante* un *ex-post* pārbaudes.

3.1. 1. grupa. Racionalizācijas priekšlikums un dotāciju pārvaldība atbilstīgi spēkā esošajiem noteikumiem

FP7 ir viena no lielākajām publiskās pētniecības dotāciju programmām pasaulē, un tās budžets, kas gadu no gada pieaug, 2013. gadā sasniegs EUR 10 miljardus. Šo finansējumu piešķir, pamatojoties uz izcilību pētniecībā, un tas saistīts ar līdz 30 000 priekšlikumu saņemšanu, 6 000 dotāciju piešķiršanu aptuveni 36 000 dalībniekiem un 10 000 izmaksām katru gadu. Tas viss jāveic, nodrošinot pareizu pārskatatbildību. Šajā nolūkā Komisija ir izveidojusi un pastāvīgi uzlabo sarežģītu uzņēmējdarbības procesu, kuram nepieciešami pareizi pielāgoti resursi, pārvaldības struktūras un prasmes. Komisija ar izpildaģentūru atbalstu cenšas nodrošināt optimizētu īstenošanu, pārveidojot jebkādu attiecīgu regulatīvo sistēmu vismazāko slogu radošā, visnesarežģītākajā un ātrākajā priekšlikumu un dotāciju pārvaldības sistēmā.

(1) Lietotājatbalsts, vadlīnijas, pārredzamība, IT instrumenti un procesi

Viegli saprotami dokumenti, kompetenti palīdzības dienesti, efektīvi IT instrumenti un optimizēti uzņēmējdarbības procesi potenciāli var **saīsināt vidējo laiku līdz dotāciju piešķiršanai un izmaksai** par vairākiem mēnešiem. Komisija turpinās rīkoties, lai nodrošinātu efektīvus un lietotājdraudzīgus IT atbalstītus dotāciju pārvaldības procesus. Pētniecības dalībnieku portāls tiks attīstīts un pārveidots unikālā platformā visiem savstarpējiem sakariem ar saņēmējiem. Līdz 2010. gada beigām būs integrēti visi dotāciju pārvaldības procesi, kā arī sistēma vērtētājiem-ekspertiem. Priekšlikumu iesniegšana un

izvērtēšana tiks integrēta 2011.–2012. gadā. Paralēlas papīra plūsmas tiks likvidētas, izmantojot elektroniskos parakstus, ar kuriem, kur vien iespējams, tiks aizstāti paraksti uz papīra dokumentiem, un šis process tiks aizsākts 2010. gadā ar finanšu pārskatiem. IT sistēmas nodrošinās darbplūsmas atbalstu un tiešsaistes palīdzību. Tīmeklī izvietotu dokumentu repositāriju un priekšlikumu un dotāciju pārvaldības darījumu reģistrācijas sistēmu instalēs līdz 2011. gada beigām tā, lai dalībnieki varētu saņemt informāciju par visu darījumu statusu un tiem būtu pieejama visa dokumentācija saistībā ar savu priekšlikumu vai dotāciju.

Jaunā IT ziņošanas sistēma ļaus automātiski publicēt un izplatīt visus publicējamus ziņojumus un projektu rezultātus.

Dažus pētniecības pamatprogrammas IT pakalpojumus izmanto arī Konkurētspējas un inovāciju programma (*CIP*). Komisija turpinās pētīt iespējas nodrošināt vēl citus unikālus IT instrumentus Kopienas pētniecības, izglītības un inovācijas programmām.

Komisija strādās, lai uzlabotu vadlīniju dokumentu skaidrību un pieejamību, racionalizējot norādījumus, pārtraucot nevajadzīga žargona izmantošanu un konsekventi izmantojot terminoloģiju nolūkā samazināt šķēršļus jaunpienācējiem, jo īpaši MVU.

(2) Noteikumu vienota piemērošana

Apspriešanās ar ieinteresētajām personām liecina, ka noteikumu atšķirīga interpretācija un piemērošana, kā arī koordinācijas trūkums revīziju plānošanā, kuras īsteno dažādi Komisijas dienesti, rada sarežģījumus saņēmējiem un liek apšaubīt Komisijas kompetenci. Piemērojamā tiesiskā regulējuma ietvaros Komisijai ir jānodrošina, ka tās organizatoriskā struktūra nodrošina noteikumu un procedūru vienotu interpretāciju un piemērošanu. Turklāt Komisija nodrošinās revīziju saskaņotu plānošanu, ievērojot vienas revīzijas pieeju.

(3) Uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus struktūras un termiņu optimizēšana

Potenciālajiem pieteikumu iesniedzējiem dažkārt ir grūti ievērot uzaicinājumu iesniegšanas termiņus un tēmas. Jo īpaši MVU dotu priekšroku uzaicinājumiem ar plašākām tēmām vai pat atvērtiem uzaicinājumiem ar to pieņemšanas beigu datumiem, lai saīsinātu laiku līdz nākamajam iespējamajam pieteikumam saņemt finansējumu. Komisija izmantos pieredzi, kas gūta šādu uzaicinājumu īstenošanā, lai konstatētu, vai šādu pieeju var paplašināt. Tas varētu būt saistīts ar divpakāpju iesniegšanu un izvērtēšanu, kur tas, iespējams, novērstu pārmērīgi lielu saņemto pieteikumu skaitu un pārmērīgas pūles, sagatavojot priekšlikumus.

Pieteikumu iesniedzēji arī lūdz pagarināt termiņus konsorciju izveidošanai un priekšlikumu sagatavošanai. Vienmēr, kad tas iespējams, ievērojot loģistikas un budžeta ierobežojumus, Komisija pagarinās standarta laiku (trīs mēneši) starp uzaicinājuma publicēšanu un pieteikumu iesniegšanas beigu termiņu. Gadījumos, kad trīs mēnešu periodi nav pagarināmi, tie nebūs svarīgāko brīvdienu periodos.

(4) Konsorciju lielumu pielāgošana

Turpmākajās darba programmās Komisija rūpēsies par to, lai koriģētu norādes par projektu sagaidāmo apjomu atbilstoši vajadzībām attiecīgajās jomās, attiecīgos gadījumos atļaujot mazākus konsorcijas. Mazāku konsorciju vienkāršākajai pārvaldībai ir potenciāls **saīsināt vidējo laiku līdz dotāciju piešķiršanai un izmaksai.**

(5) Plašāka balvu izmantošana

Balvas ir paredzētas Finanšu regulā un FP7 dalības noteikumos. Balva ir apbalvojums pēc sacensības. Balvām papildus to administratīvajam vienkāršumam ir arī liels veicinošs efekts. Balvu izmaksā tikai uzvarētājam, t.i., kopējās pētniecības darbības, kuras stimulē balva, var vairākkārt pārsniegt balvas apmēru⁵. Turklāt ar balvām tiek noteikti zinātniski tehniskie mērķi, nenorādot paņēmienus to sasniegšanai vai izmantojamās zinātnes disciplīnas, tādējādi sekmējot netradicionālus risinājumus un daudzdisciplināru pieeju.

Komisija FP7 satvarā uzsāks eksperimentālu projektu.

3.2. 2. grupa. Noteikumu koriģēšana atbilstīgi pašreizējai uz izdevumiem balstītajai sistēmai

(1) Plašāka parasto grāmatvedības prakšu akceptēšana

Komisija uzskata, ka dalības noteikumos ir jāprecizē **attiecināmo faktisko izmaksu koncepcija** tādā veidā, lai tās varētu uzskatīt par attiecināmām, ja tās reģistrētas saņēmēja pārskatos saskaņā ar tā parasto grāmatvedības praksi atbilstīgi piemērojamiem grāmatvedības un revīzijas standartiem. Izmantojot šādu pieeju, saņēmējiem nav jāizveido atsevišķas grāmatvedības sistēmas, tiem tiek nodrošināta lielāka tiesiskā noteiktība un samazināts kļūdu risks.

(2) Vidējās personāla izmaksas

Kā atkāpe no faktisko izmaksu principa dalības noteikumos teikts, ka vidējās personāla izmaksas uzskatāmas par attiecināmām, ja tās "ievērojami" neatšķiras no faktiskajām izmaksām. Pieņemamības principi patlaban ir noteikti Komisijas 2009. gada jūnija lēmumā⁶. Noviržu apmērs ir ticis noteikts, ņemot vērā kļūdu būtiskuma sliekšni, ko noteikusi Eiropas Revīzijas palāta. Pašreizējos pieņemamības kritērijus var izpildīt vien daži saņēmēji⁷, tādējādi ierobežojot paredzēto vidējo izmaksu sertificēšanas vienkāršojošo ietekmi.

Šā iemesla dēļ Komisija uzskata, ka varētu tikt akceptētas jebkuras vidējo personāla izmaksu aprēķināšanas metodoloģijas, kuras saņēmējs izmanto kā parasto grāmatvedības praksi, ja vien tās pamatojas uz faktiskajām personāla izmaksām, kas reģistrētas pārskatos un ja ir izslēgta jebkāda izmaksu dubultfinansēšana citās izdevumu kategorijās. Šim variantam ir ļoti liels vienkāršošanas potenciāls. Saņēmēji visos gadījumos varētu izmantot savu parasto grāmatvedības praksi ar vienīgo nosacījumu, ka tā pamatojas uz algu izmaksām, kas reģistrētas grāmatvedības pārskatos. Šāda pieeja aptvertu vairumu metodoloģiju, tostarp tās, kas pamatojas uz "izmaksu centriem". Šādas pieejas neatņemama sastāvdaļa ir tas, ka atšķirības starp apmaksai iesniegtajām vidējām vērtībām un faktiskajām izmaksām tiktu akceptētas neatkarīgi no atšķirību apjoma vai veida. Lai nodrošinātu lielākas garantijas, varētu pieprasīt, lai piemērotā vidējo izmaksu metodoloģija būtu akceptēta valsts publiskās pētniecības programmās vai to būtu sertificējušas valsts publiskās iestādes.

⁵ Piemērs. USD 10 miljonu balva no *X Prize Foundation* (<http://www.xprize.org>) par komerciālu kosmosa kuģi stimulēja privāto pētniecību un izstrādi vairāk nekā USD 100 miljonu apmērā.

⁶ C(2009) 4705.

⁷ Aptuveni deviņas no desmit organizācijām, kas kā parasto grāmatvedības praksi izmanto vidējās personāla izmaksas, neatbilst patlaban spēkā esošajiem kritērijiem. Līdz 2010. gada martam Komisija akceptēja tikai 12 organizāciju sertificētās metodoloģijas vidējo izmaksu izmantošanai.

Šis priekšlikums atbilst 2007. gada budžeta izpildes apstiprinājuma garam⁸, kurā Eiropas Parlaments ir lūdzis Komisijai panākt *FP7* saderību ar vispārēju uzņēmējdarbības praksi.

Pašreizējo pieņemamības kritēriju paplašināšana varētu palielināt potenciālo lietotāju skaitu, tomēr pat lielākas noviržu pielāgšanas neaptvertu tādu plaši izplatīto praksi kā uz "izmaksu centru" balstītā pieeja.

(3) Noteikumu dažādības ierobežošana

Kā minēts iepriekš, vēl viens sarežģītības avots ir tendence ar īpašiem noteikumiem aptvert aizvien pieaugošu skaitu darbību (piemēram, pētniecība, demonstrējumi, pārvaldība) un dalībnieku veidus (piemēram, pētniecības organizācijas, universitātes, bezpeļņas organizācijas). Tāpēc aizvien sarežģītāki kļūst tiesību akti, vadlīniju dokumenti, *ex-ante* pārbaudes un visas saistītās IT sistēmas. Tas rada neskaidrības, kas nozīmē, ka pieteikumu iesniedzējiem vajadzīgas vēl papildu vadlīnijas, un process palēninās vēl vairāk. Lai pārtrauktu šo tendenci, šķiet, ka ir piemēroti atgriezties pie **kopīga pamatprincipu kopuma, nevis izmantot "individuālu pieeju"**, ja šādā veidā joprojām var izpildīt politikas uzdevumus.

Komisija jo īpaši iesaka divas iespējas, kuras abas ievērojami mazinātu sarežģītību, kā arī potenciāli **par vairākām nedēļām saīsinātu vidējo laiku līdz dotāciju piešķiršanai un izmaksai:**

- samazināt **kombināciju skaitu starp finansējuma likmēm, organizāciju veidiem un darbību veidiem**. Šis variants, kuram Komisija dod priekšroku, būtu vienota atmaksas likme par visiem darbību veidiem un organizāciju kategorijām; cits variants varētu būt vienota atmaksas likme par visiem darbību veidiem tā, ka paliktu tikai atšķirība starp divām esošajām galvenajām organizāciju kategorijām;
- samazināt **metožu skaitu netiešo izmaksu noteikšanai**. Šis variants ar lielāko vienkāršošanas potenciālu, kuram Komisija dod priekšroku, nozīmētu vienotu fiksētu likmi netiešo izmaksu apmaksai visiem organizāciju veidiem un finansējuma shēmām. Šāda pieeja veicinātu arī *ex-post* revīzijās atklāto kļūdu daudzuma samazināšanos, jo pieredze rāda, ka faktisko izmaksu uzskaitē pastāv lielas iespējas kļūdīties. Lai gan tas nedaudz mazinātu universitāšu motivāciju pāriet uz analītisko grāmatvedības sistēmu, tām rastos iespēja organizēt šādu pāreju atbilstoši savām un valsts vajadzībām. No universitātēm saņemtās atbildes liecina, ka pārejai uz analītisko grāmatvedības sistēmu daudzos gadījumos būs nepieciešams vairāk laika, nekā sākotnēji paredzēts.

⁸ OV L 255, 26.9.2009, 24. lpp.

(4) Procenti par iepriekšēju finansējumu

Vienkāršošanas potenciāls piemīt arī **no iepriekšēja finansējuma maksājumiem gūtu procentu** apstrādē. Patlaban koordinatori ir jāatver banku konti, par līdzekļu glabāšanu kuros tiek maksāti procenti, un Komisija atgūst saņemtos procentus. Tā kā dažas organizācijas nespēj atvērt šādus kontus, Komisijai ir jāveido izņēmumu reģistrs. Ja tiktu atcelts pienākums atvērt procentus nesošus bankas kontus, tas ļautu izvairīties no saistītā administratīvā sloga.

Vēl lielāka vienkāršošana tiktu panākta, ja tiktu pilnīgi vai daļēji atcelts pienākums atgūt procentus par iepriekšēju finansējumu.

(5) Vairāk vienreizējo maksājumu elementu pašreizējā uz izmaksām balstītajā pieejā

Vienreizējus atmaksājumus jau plaši izmanto programmā "Cilvēki", un vienreizēju maksājumu varianti noteiktām izmaksu kategorijām ir arī citās īpašās programmās. Tomēr apspriedēs ar ieinteresētajām personām saņemtās atbildes liecina, ka daudzi saņēmēji uzskata, ka vienreizēju maksājumu plašākai izmantošanai, ietverot citas izmaksu kategorijas (piemēram, transporta izdevumi, vienības izmaksas personālam u.c.), ir ierobežots vienkāršošanas potenciāls. Vienību izmaksu noteikšana personālam, pamatojoties uz statistisko analīzi, būtu ļoti sarežģīta, ņemot vērā personāla izmaksu lielo atšķirību dažādās valstīs, reģionos, sektoros, rūpniecības nozarēs u.c. Tomēr tiek ierosināti šādi divi izņēmumi:

- daži saņēmēji par īpaši aprūtināšanu uzskata laika reģistrēšanu personāla izmaksu uzskaitē. Šādu prasību var atcelt tikai tad, ja dotāciju sarunu laikā tiktu noteikti un saskaņoti **vienreizēji maksājumi par personālu katram saņēmējam**, pamatojoties uz *ex-ante* aplēsēm par personāla izmaksām katram saņēmējam, kas piedalās projektā,
- kā variantu, lai uzlabotu nosacījumus tādu **MVU** dalībai, kuros **īpašnieki-vadītāji** paši īsteno lielu daļu projekta bez pārskatos reģistrētas algas, Komisija ievieš vienreizēju maksājumu sistēmu, pamatojoties uz vienību izmaksām, ko izmanto īpašajā programmā "Cilvēki".

Tālākejoši varianti, kas pamatojas uz pilnīgu atteikšanos no faktiskajām izmaksām un vienreizēju maksājumu ieviešanu kopumā projektiem, ir iztirzāti 3.3. sadaļā.

(6) Projektu atlases paātrināšana

Saskaņā ar *FP7* juridisko pamatu dalībvalstu pārstāvju komitejām ir jāsniedz atzinumi par vairumu no atlases lēmumiem par atsevišķiem projektiem. Komisija iesaka turpmākajās pamatprogrammās šo juridisko prasību atcelt. Visaptveroša sistēma informācijas plūsmai uz šīm komitejām nākotnē padara šo procesa posmu par nevajadzīgu. Tas ļautu **saīsināt laiku līdz dotāciju piešķiršanai** par vairākām nedēļām, kā arī ļautu atbrīvoties no administratīvā sloga gan dalībvalstīm, gan Komisijas dienestiem.

Turpmākajām pamatprogrammām Komisija apsvērs arī, vai dažās jomās procesu varētu paātrināt, dotāciju nolīgumu vietā ieviešot Komisijas lēmumu.

3.3 3. grupa. Pāreja uz finansējumu, kas pamatojas uz rezultātu sasniegšanu nevis izmaksām

Iepriekš minētie varianti jau rada daudzas vienkāršošanas iespējas, tomēr tie neļauj atbrīvoties no administratīvajām darbībām, kas saistītas ar ziņošanu par izdevumiem un finanšu

revīzijām. Būtiskākas izmaiņas būtu pāriešana no uz izmaksām balstītas sistēmas, kuras uzmanības centrā ir ieguldījumi, uz finansējuma sistēmu, kura pamatojas uz **rezultātu iepriekšēju definēšanu un akceptēšanu**. Šajā kontekstā ļoti svarīgi ir daži Eiropas Revīzijas palātas uzdotie jautājumi⁹:

- vai ir iespējams pārstrādāt programmas nevis neattiecināmu ieguldījumu izteiksmē, bet pieņemamu rezultātu izteiksmē, kad projekti pamatojas uz konkrētu mērķu kopumu un izmaksas saistītas ar rezultātu sasniegšanu?
- tiktāl, cik izdevumu shēmas turpina balstīties uz ieguldījumiem, vai ir iespējams radikāli vienkāršot aprēķinu bāzi? Vai ES varētu, piemēram, plašāk izmantot vienreizējus maksājumus vai fiksētu summu izmaksas tā vietā, lai segtu faktiskās izmaksas?

Tāpēc Komisija iesaka izpētīt turpinājumā minētos trīs variantus. Visi trīs nozīmētu vienreizēju maksājumu par katru projektu kopumā, kas ļautu atteikties no visām pārbaudēm par faktiskajiem izdevumiem un novirzīt pārbaudes darbības no finanšu jomas uz zinātnisko jomu. Vienreizējie maksājumi būtu konkrētas summas, kas aptver īstenošanas operācijas vispārīgās izmaksas, likvidējot pienākumu saņēmējiem iesniegt ar izdevumiem saistītus apliecinājošus dokumentus, kā arī ļaujot būtiski vienkāršot projektu finanšu revīziju.

Uz rezultātiem balstītā pieejā ir rūpīgi jādefinē rezultāts katra atsevišķā projekta līmenī un jāveic rūpīga analīze, lai noteiktu vienreizējos maksājumus, kuri pamatojas uz projekta īstenošanai nepieciešamo attiecināmo izmaksu ticamu novērtējumu, un garantētu pareizu finanšu pārvaldību, kas varētu paildzināt laiku līdz dotāciju saņemšanai. Turklāt pastiprināta zinātniska/tehniska uzraudzība, tostarp neatkarīgu ekspertu izmantošana, būtu jāizmanto kā pamats maksājumu lēmumiem. Īstenošanai būtu nepieciešams atšķirīgs prasmju profils, koriģēta projekta pārvaldības pieeja Komisijā un plašāka sadarbība ar neatkarīgiem ekspertiem. Dotāciju izmaksa balstītos tikai uz rezultātu novērtējumu.

Lai varētu labāk izvērtēt uz rezultātu sasniegšanu balstītām pieejām piemītošās iespējas un grūtības, pirms to plašas piemērošanas vispirms vajadzētu īstenot eksperimentālus projektus izraudzītās jomās.

Uz rezultātiem balstītu pieeju izpētei piedāvātie trīs varianti ir šādi:

(1) Vienreizējs maksājums konkrētam projektam kā ieguldījums projekta izmaksu segšanā, kuras aplēstas dotāciju novērtējuma/sarunu laikā un ko izmaksā, kad sasniegts rezultāts, par kuru panākta vienošanās

Izmantojot šo pieeju, novērtēšanas un sarunu procesā tiktu iekļauta projekta adekvāto kopējo attiecināmo izmaksu *ex-ante* novērtējums un izmērāma rezultāta definīcija. Vienreizējais maksājums konkrētam projektam tiktu noteikts, pamatojoties uz aplēstajām kopējām attiecināmajām izmaksām. Vienreizējais maksājums tiktu izmaksāts (pilnīgi vai daļēji), pamatojoties uz tā rezultāta akceptēšanu, par kuru panākta vienošanās. Tas var būt saistīts ar starpmaksājumiem.

⁹ Eiropas Revīzijas palātas atbilde uz Komisijas paziņojumu "Eiropas budžeta reforma. Pārmaiņas Eiropā".

(2) Uzaicinājumu publicēšana ar iepriekšnoteiktiem vienreizējiem maksājumiem par projektu attiecīgajā jomā un to priekšlikumu atlase, kuri sola augstākos zinātniskos rezultātus par konkrēto vienreizējo maksājumu

Šajā gadījumā priekšlikumu izvērtēšanā ietilptu piešķiršanas kritērijs: resursi, kurus konsorcijs ir gatavs pats ieguldīt papildus vienreizējam maksājumam. Šāda pieeja nodrošinātu stimulu ES finansējuma spēcīgākam veicinošajam efektam.

(3) Augstas uzticēšanās "piešķiruma" pieeja, kurā ietilpst iepriekšnoteiktu vienreizēju maksājumu piešķiršana projektam, Komisijai neīstenojot turpmāku kontroli

Saņēmēju izraudzīšanās pamatots uz procesu ar ļoti augstu konkurenci. Pēc atlases finansējums tiktu piešķirts kā vienreizējs maksājums bez turpmākām finansiālām vai zinātniskām pārbaudēm no Komisijas puses. Tā ir augstas uzticības un augsta riska pieeja. Tomēr tas, ka Komisija neīsteno pārbaudes, nenozīmētu kontroles pilnīgu neesību. Šī pieeja pamatots uz paškontroli un motivāciju un zinātniskajām aprindām piemītošo stimulējošo struktūru. Lai šī motivācija un stimulējošā struktūra darbotos, saņēmēju pienākumam vajadzētu būt nodrošināt maksimālu pārskatāmību par finansējuma izlietojumu un sasniegtajiem rezultātiem attiecībā pret kolēģiem un sabiedrību kopumā. Ļaunprātīga izmantojuma risks pastāvētu, tomēr neatbilstoša rīcība ļoti apdraudētu dotāciju saņēmēja zinātnisko karjeru. Šis scenārijs būtu vispiemērotākais jomās, kurās iepriekš minētie stimulēšanas mehānismi ir visstiprākie, t.i., jo īpaši Eiropas Pētniecības padomē. Šādas pieejas priekšrocības ir acīmredzamas: nav nepieciešams pārbaudīt izmaksas, mazāk administratīvo darbību, liels ātrums.

4. PĀRSKATS PAR ES PĒTNIECĪBAS UN INOVĀCIJU FINANSĒJUMA SITUĀCIJU

Starptautiskā sadarbība pētniecības jomā, kas veiksmīgi attīstās *FP7* satvarā, ir saistīta ar zināmu sarežģītumu, jo atšķiras valstu tiesiskās sistēmas, grāmatvedības prakse un pārvaldības kultūra.

Pašreizējā pamatprogrammā ietilpst virkne mērķu, daudzi intervences mehānismi ar konkrētiem noteikumiem, dažādas atmaksas likmes un īpaši nosacījumi noteikta veida organizācijām. Kopumā šī dažādā pieeja nozīmē sarežģītumu.

Nav šaubu, ka kopēja pamatprincipu kopuma noteikšana nevis pašreizējās dažādotās pieejas izmantošana nenoliedzami ievērojami racionalizētu un atvieglotu noteikumus, procesus un IT sistēmas. Ir jāveic sīka analīze, lai novērtētu, kādā mērā to var panākt, atļaujot individuālās pieejas tikai tur, kur tās attaisno politikas mērķi.

FP7 intervences mehānismu skaits ir pieaudzis, ES piedaloties programmās, kuras kopīgi īsteno vairākas dalībvalstis un izveidojot kopīgas tehnoloģiju ierosmes (*JTI*). Tā kā *FP7* dalības noteikumi neattiecas uz šiem intervences mehānismiem, tiem katram ir savi atsevišķi noteikumi, ņemot vērā to specifiskās izmantošanas vajadzības. Šie noteikumi var ievērojami atšķirties no *FP7* dalības noteikumiem.

Eiropas Parlaments 2007. gada budžeta izpildes apstiprinājuma rezolūcijā¹⁰ norāda uz šo dažādības palielināšanos un aicina izvērtēt ar to saistītās problēmas saņēmējiem, tostarp pārskatāmības trūkumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija uzskata, ka sarežģītības samazinājums ES pētniecības finansējuma jomā arī varētu būt ievērojams vienkāršošanas avots. Tāpēc, sagatavojot nākamās pamatprogrammas, uzmanību jo īpaši vajadzētu pievērst šādiem diviem jautājumiem:

- minēto intervences mehānismu piemērotība un nepieciešamība, lai sasniegtu noteiktos mērķus;
- vēlamība vai nepieciešamība, lai piemērojami finansējuma noteikumi vai vismaz to daļas būtu identiskas.

Attiecībā uz publiskajām un privātajām partnerībām, tostarp *JTI* un EIT Zināšanu un inovāciju kopienām, jāizpēta, kāds ir labākais iespējamais institucionālais risinājums, kas ļautu šīm struktūrām sasniegt savus mērķus efektīvā un racionālā veidā ("ideāls mājoklis" turpmākām *JTI*). Šajā sakarā svarīgi būs *JTI Sherpa Group*¹¹ ziņojumā iekļautie ieteikumi.

5. TURPMĀKĀ VIRZĪBA

Vairākums otrajā un trešajā grupā ierosināto variantu nozīmē, ka jāgroza noteikumi, tāpēc tie tiks izskatīti Finanšu regulas trīsgadu pārskatīšanā, un, pamatojoties uz šo pārskatīšanu, — gaidāmajā pētniecības politikas regulatīvās sistēmas pārskatīšanā.

Tomēr atkarībā no vienprātības, kas, reaģējot uz šo paziņojumu, tiks panākta attiecībā uz konkrētiem pasākumiem, Komisija var iesniegt *FP7* grozījumus pēc tās starpnovērtējuma. Drīza *FP7* noteikumu grozīšana jo īpaši varētu būt paredzama attiecībā uz noteikumiem par personāla vidējām izmaksām, kas iztirzātas 3.2. nodaļā.

Veicot jebkādus šādus *FP7* noteikumu grozījumus, ir jāņem vērā šādi svarīgi nosacījumi.

Jebkuram vienkāršojumam ir jāatsver tā ieviešanas izmaksas. Tiek uzskatīts, ka spēkā esošo noteikumu stabilitāte ir ļoti svarīga visiem *FP* izmantotājiem, tāpēc priekšroka dodama tai nevis grozījumiem, ar kuriem iegūst tikai nedaudz vienkāršākus noteikumus. Galveno tiesību aktu grozīšanai nepieciešama parastā likumdošanas procedūra ("koplēmums"), ar kura pieņemšanu saistītais laiks ir vismaz viens gads. Tāpēc attiecīgie grozījumi attiektos tikai uz pēdējo *FP7* uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus grupu. Būtu jāpārvalda divas paralēlas noteikumu, procesu un IT sistēmas. Jāņem vērā papildus sarežģījumi, ko tas rada saņēmējiem un Komisijas dienestiem.

Vienkāršošana ir arī cieši saistīta ar pārskatatbildības parametriem, kas nosaka ES pētniecības politikas īstenošanu. Komisija izmanto visaptverošu kontroles stratēģiju, tostarp ļoti lielu skaitu projektu revīziju uz vietas un jebkādu pārmaksātu summu atgūšanu, lai nodrošinātu pietiekamas garantijas, ka maksājumi atbilst noteikumiem. Komisija var saņemt šādu pozitīvu

¹⁰ OV L 255, 26.9.2009, 24. lpp.

¹¹ "Publisko un privāto partnerību "ideālā mājokļa" kopēja veidošana Eiropas pētniecībā" ("*Designing together the 'ideal house' for public-private partnerships in European Research*"), *JTI Sherpa Group* galīgais ziņojums, 2010. gada janvāris.

ticamības deklarāciju no Eiropas Revīzijas palātas tikai tad, ja kļūdu nav vairāk par 2 %. Šīs kontroles stratēģijas īstenošana ir pastiprinājusi iespaidu par ES pētniecības dotāciju prasību šķietamo sarežģītību, un tas var atturēt pētniekus un rūpniecību piedalīties Kopienas pētniecības finansējuma programmās. Pirms vēl nav notikusi būtiska pētniecības finansējuma noteikumu vienkāršošana, pētniecībai specifiska pieļaujamās kļūdas riska (*TRE*) ieviešana ļautu Komisijai pārskatīt kontroles stratēģiju. Šīs koncepcijas mērķis ir nodrošināt pienācīgu līdzsvaru starp pārbaudēm un politikas efektivitāti. Konkrēts priekšlikums par specifisku *TRE* līmeni pētniecības izdevumiem tiks formulēts Komisijas paziņojumā, kuru paredzēts sniegt 2010. gada maijā un kas papildinās Komisijas priekšlikumu par Finanšu regulas pārskatīšanu reizi trijos gados. Ja budžeta lēmējinstācija pieņemtu šo koncepciju pētniecībai, tas ļautu Komisijai pārskatīt pašreizējo kontroles stratēģiju, vienlaikus saglabājot pareizu finanšu pārvaldību. Jo īpaši varētu pievērsties pārbaudžu apjomam (revīzijas daudzums un sekojošas korekcijas) nolūkā mazināt pārbaudžu radīto slogu. Šāda pārskatīta kontroles stratēģija varētu būt vairāk vērsta uz mērķtiecīgām uz risku balstītām revīzijām un krāpšanas novēršanas kontrolēm, ņemot vērā Komisijas krāpšanas apkarošanas dienestu operatīvo pieredzi. Uz šāda pamata var nodrošināt stabilu pārskatatbildības sistēmu, vienlaikus saglabājot piemērotus pasākumus, lai atturētu no ES pētniecības fondu nelikumīgas izmantošanas.

Visbeidzot, jebkuram turpmākam likumdošanas priekšlikumam par vienkāršošanas ieviešanu tiks veikts rūpīgs riska novērtējums vispārējā *ex-ante* ietekmes novērtējuma ietvaros un aizsardzības pret krāpšanu līmeņa izvērtējums.

6. SECINĀJUMS

Šajā paziņojumā ir izklāstīti pasākumi un varianti, kā vienkāršot ES finansējumu pētniecībai, lai nodrošinātu, ka tas veicina visaugstākās kvalitātes pētniecību. Komisija drīzumā nāks klajā ar ierosinājumu par Finanšu regulas pārskatu reizi trijos gados, kurā vairākas no šajā paziņojumā ietvertajām vienkāršošanas idejām tiks ietvertas kā priekšlikumi par tiesību aktiem. Papildu vienkāršošanas potenciāls var atklāties arī *FP7* starpposma novērtējumā, kuru paredzēts iesniegt 2010. gada oktobrī.

Turpmāku vienkāršošanu var panākt tikai ar pārējo ES iestāžu, jo īpaši Padomes un Eiropas Parlamenta, ciešu apņemšanos un politisko atbalstu. Ir nepieciešami sarežģīti kompromisi, lai labāk līdzsvarotu uzticēšanos un kontroli, kā arī riska uzņemšanos un riska novēršanu, vienlaikus nodrošinot pareizu finanšu pārvaldību. Šajā sakarā iespējas rada debates par pētniecībai specifisku pieļaujamo kļūdas risku (*TRE*).

Jebkurā gadījumā Komisija kā ES nodokļu maksātāju naudas pārvaldnieks turpinās nodrošināt piemērotus apstākļus, lai garantētu pareizu finanšu pārvaldību, tostarp atbilstošus krāpšanas novēršanas pasākumus, pamatojoties uz risku rūpīgu analīzi un stratēģiju un ņemot visās aplūkotajās grupās iekļautos variantus.

Komisija aicina pārējās ES institūcijas dot ieguldījumu debatēs un paust viedokli par šajā paziņojumā izklāstītajiem variantiem attiecībā uz turpmāku ES pētniecības finansējuma veidošanu.

Minēto debašu rezultāti tiks iekļauti Komisijas priekšlikumos par "Inovāciju Savienības" galveno iniciatīvu EUROPA 2020 stratēģijas satvarā un nākamo pamatprogrammu veidošanā.

Atkarībā no vienprātības, kas, reaģējot uz šo paziņojumu, tiks panākta attiecībā uz konkrētiem pasākumiem, Komisija vēl var iesniegt *FP7* grozījumus pēc tās starpnovērtējuma.